

Qax: gəlin, görün, valeh olun

Təbiətin bu səxavətini insan daha da gözəlləşdirir

Bu gün Qaxda rayon həyatının elə bir sahəsi yoxdur ki, orada müasir Azərbaycanın tərəqqi və inkişafına layiq addımlar atılmınsın. Hüsniyə şairləri, rəssamları çuşa gətirən, tarixi və mədəni abidələri gələnləri heyran edən, sadə, zəhmətkeş insanları bu yerlərin halallıq ünvanı olduğunu döndə-döndə sübuta yetirən bu dağlar diyarı haqqında söz açmaq təkəcə vəzifə borcumuz deyil. Bir azərbaycanlı vətəndaş kimi də bu reallıqları qələmə almaq, oxuculara çatdırmaq borcumuzdur. Açıq, yazı masasının arxasına keçib çox düşündüm. Nədən, hardan başlayım? Məni qınamayın, Qax haqqında yazılmalı çox şey var.

Xeyli fikirləşəndən sonra qərara aldım ki, bu yazıya tamamilə başqa bir arqumətlə başlayım. Belə ki, Prezident İlham Əliyevin tapşırığına əsasən təşkil edilən sakinlərlə səyyar görüşlərin Qaxda necə geniş vüsət almasından danışıq. Bunun nə qədər faydalı olduğunu bilmək üçün uzağa getmək lazım deyil. Yəni hansısa problemlə üzlənmiş rayon sakininin icra hakimiyyətinə gəlməsinə ehtiyac qalmır. Çünki rayon rəhbəri özü dövrü olaraq sakinlərin görüşünə gəlir. Həm də tək yox, müvafiq dövlət qurumlarının rəhbərləri ilə. Həmin görüşlərdə sakinlərin qaldırdığı məsələlər elə yerində həll edilir, konkret tapşırıqlar verilir.

həyatında baş verən istənilən hadisə, fakt və ya proses Qaxda da özünəməxsus şəkildə əks-sədasını tapır".

Qax haqqında nə yazsaq, nə danışsaq da ürəkdən söz açıyıq, ürəyəyatan qəzet materialı ərsəyə gətirməyə çalışırıq. Başqa rayonlarımızın sakinləri inciməsinlər, Qax-

sunun verilməsi ilə əlaqədar Axar-baxar dağ silsiləsində yeni milli parkın yaradılması nəzərdə tutulub. Bununla bağlı ərazilər müəyyən edilərək, sənədləşmə işləri davam etdirilir. ETSN və IDEA İctimai Birliyinin təşəbbüsü və təşkilatçılığı ilə rayon dövlət yasaqlığının "Acınohur" çölünə müxtəlif vaxtlarda 18 baş ceyran buraxılıb.

Təbii ki, bütün bunlar həmişə qonaqlı-qaralı olan Qaxı bura gələnlər üçün bundan sonra daha da cazibədar edəcək. Ona görə də daha çox turist, səyyah və ya qonaqların gələcəyini nəzərə alaraq rayon ərazisində yolların əsaslı təmiri və abadlıq işlərinin görülməsi ilə bağlı büdcədə nəzərdə tutulan vəsait hesabına kifayət qədər iş görülüb. Şəhərin Mikayıl Müşfiq, Xəlil Rza Ulutürk, Ziya Bünyadov, Hürriyyə Tağıyeva, Qara Qarayev, Əziz Əliyev, Həməzət bəy Əfəndiyev, Fətəli xan Xoyski, Abdulla İsmayılov, Nəzər Məhəmmədov, İsmayıl Dağıstanlı, Nizami, Üzeyir Hacıbəyov, Molla Pənah Vəqif, Cəfər Cabbarlı, Məmməd Əli Məmmədov, Mirzə Fətəli Axundov küçələrində abadlıq və quruculuq işləri aparılıb, yol və səkilər yenilənib.

Yaxşı məlumdur ki, istənilən layihənin, işin arxasında maliyyə dəstəyi dayanır. Ona görə də həmin sahədəki vəziyyətlə də tanış olmaq istədik. Rayon Statistika İdarəsi tərəfindən verilmiş məlumat qarşıma çıxmırdı. Açıq-aydın yazılıb ki, 2024-cü ilin 9 ayında rayon üzrə ümumi məhsul buraxılışı 143 milyon 513 min manat təşkil edib. Sənaye sahəsində rayon üzrə məhsul buraxılışı 14 milyon 513 min manat, kənd təsərrüfatı sahəsində 76 milyon 922 min manat, tikinti sahəsində 6 milyon 936 min manat, nəqliyyat və anbar təsərrüfatı sahəsində 2 milyon 948 min manat, informasiya və rabitə sahəsində 1 milyon 842 min manat, ticarət, nəqliyyat vasitələrinin təmiri sahəsində 40 milyon 37 min manat olub.

Təbii ki, müasir dövrdə iqtisadiyyatın inkişaf etdirilməsində özəl sektorun da rolu böyükdür. Ona görə də təkəcə bu il Qaxda

Bunun 570 kiloqramını damazlıq barama təşkil edib.

Biz Qaxda geniş vüsət almış tikinti-quruculuq işləri, xidmət qurumlarının zamanın tələblərinə cavab verən fəaliyyəti, sahəyə, təhsil, mədəniyyət, rabitə, gənclər iş sahələrində görülən işlər barədə döndə

döndə yazmışıq. Ona görə də bu gün gənclərin vətənpərvərlik tərbibəsinin artırılması istiqamətində həyata keçirilən tədbirləri xatırlatmaq yerinə düşər. Çünki təkəcə son üç ayda bu istiqamətdə iyirmiyə yaxın tədbir keçirilib. İkinci Qarabağ müharibəsinin başladığı gün, rayon və şəhərlərimizin düşmən işğalından azad edilməsini il-dönümləri, düşmənün təslim aktına imza atmasının ildönümü, Zəfər Günü, Konstitusiyaya Günü, Dövlət Bayrağı Günü, Yeni Azərbaycan Partiyasının təsis edildiyi gün və bir çox başqa əlamətdar tarixlər münasibətilə keçirilən tədbirlər rayonun bütün qurumlarını əhatə edib – desəm, yanılmaram.

susi Təyinatlılar bölməsində zabit kimi xidmətə başlayıb. Vətən müharibəsində Cəbrayılın, Xocavəndin, Şuşanın işğaldan azad edilməsi uğrunda gedən döyüşlərdə, 2020-ci il dekabrın 10-da Bakı şəhərində keçirilən "Zəfər" paradında iştirak edib, 2020-ci il dekabrın 17-də Xocavənddə minaya düşərək şəhidlik zirvəsinə yüksəlib. Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin sərəncamı ilə ölümündən sonra "Vətən uğrunda", "Şuşanın azad olunmasına görə", "Cəbrayılın azad olunmasına görə", "Xocavəndin azad olunmasına görə" medalları ilə təltif olunub. 2020-ci il dekabrın 18-də də Qax şəhəri Şəhidlər xiyabanında dəfn olunub".

Onun ad gündə iştirak edə bilmədim. Amma sağlıq olsun, dekabrın 17-də Qaxdakı Şəhidlər xiyabanında keçiriləcək anım gününə mütəlakə gedəcəm.

Biz bu yazımızda Qaxın gözəlliyindən demək olar ki, danışıq. Bunun da səbəbi var. Çünki buranın gözəlliyi, yaraşığı haqqında özü "danışsa" yaxşıdır. Bunun üçün bu yerlərə gəlib, qonaq olmaq lazımdır. Bu qədim diyarın hər daşı sənə tarixdən xəbər verəcək. Uzağa getməyək. Təkəcə "İçəri bazar"da olsanız kifayətdir. Ayrılmaz istəməyəcəksiniz. Tikinti və yenidənqurma işlərindən sonra ölkə Prezidenti də burada olub, bu tarixi abidəyə yüksək qiymət verib. XVI əsrdən mövcud olan "İçəri bazar" qala qapıları və divarları maddi-mədəniyyət abidəsinin yenidən qurulması tarixi irsimizin qorunması istiqamətində Qaxda həyata keçirilən böyük

Mən bölgə müxbiri kimi həmin görüşlərin çoxunda iştirak etmişəm. Sakinlərin rayon icra hakimiyyətinin başçısı Musa Şəkiliyevi necə mehribanlıqla qarşıladıklarını şahidi olmuşam. Bu Lələli, Qırçaq, Ağyazı, Şotavar, Sarıbaş, Aşağı Malaxda da olub, Amanlı, Qaxbaş, Ənbərcay kəndlərində də...

Həmin görüşlərlə bağlı Musa müəllimlə çox söhbətmişəm. Bu görüşlərdən həmişə razı qaldığımı dilə gətirib. Bildirib ki, onların problemlərini dinləmək, konkret iş görmək bizim borcumuzdur. Ölkə rəhbəri çıxışlarında dəfələrlə vurğulayıb ki, heç kəsin dediyi sözlə, qaldırdığı problemlərə biz biganə qalmamalıyıq.

Son görüşümüzə isə söhbət ölkəmizdə keçirilən, uğurla başa çatmış tədbirdən danışdıq. Mən bu məqamda ölkəmizdə keçirilən COP29-un uğurla başa çatması münasibətilə həmsöhbətimə təbrik etdim. Musa müəllim xatırladı ki, o sessiyanın yekununda qəbul edilən qərarlar başçılığının gələcəyi üçün müstəsna önəm daşımaqla bərabər, Azərbaycanın liderlik qabiliyyətini və beynəlxalq nüfuzunu da bir daha nümayiş etdirdi: "Ölkəmiz qlobal iqlim dəyişmələri ilə bağlı müzakirələrin aparıldığı toplantının dünya ölkələrinin, xüsusilə də inkişaf etməkdə olan dövlətlərin gözlədikləri qərarların qəbulu ilə başa çatması üçün bütün qüvvəsini səfərbər etmişdi. Azərbaycan geniş miqyaslı tədbirin öhdəsindən uğurla gəldi, bu sahədə yüksək səviyyəli təşkilatçılıq qabiliyyətini nümayiş etdirdi. Bütün tərəflərin yekdilliklə COP29-un yüksək səviyyədə təşkilinə görə Azərbaycana rəsmi şəkildə təşəkkür elan olunması barədə qərar qəbul etməsi bunun bariz göstəricisi idi".

Bu məqamda xatırlatmağı özümə borc bildim ki, həmin tədbirə hazırlıq dövründə Qaxda da kifayət qədər layihələr icra olunmuşdu: "Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin 2024-cü ilin "Yaşıl dünya namına həmrəylik ili" elan olunması ilə bağlı Sərəncamına uyğun olaraq rayonda Tədbirlər Planı hazırlanmış və həmin planın icrası çərçivəsində "Azərbaycanda ətraf mühitin sağlamlaşdırılmasında ulu öndər Heydər Əliyevin rolu" adlı elmi-praktik konfrans, "Gənç iqlim elçiləri" adlı konfrans, "Ekologiya və ətraf mühitin mühafizəsi", "COP29 Azərbaycan", "Təbii qoruyucu", "İqlim dəyişikliyi və COP29", "Vətəni tanı", "Dünya bizim evimizdir" və digər mövzularda maarifləndirici tədbirlər, dəyirmi masalar, seminarlar, intellektual yarışlar, rəsm sərğiləri, görüşlər keçirilib. "Təmiz ölkəm" ümumrespublika təmizlik aksiyası çərçivəsində isə rayonun müxtəlif yerlərində təmizlik aksiyaları keçirilib, ərazilər mövcud kollektor, əlaqə otları və məişət tullantılarından təmizlənilib. Yəni ölkənin ictimai-siyasi

də hamı təsəvvübeşdir. Hamı öz yaşadığı məhəlləni, kəndi, nəticədə rayonu sevir və inkişaf etdirməyə, qorumağa çalışır. Ancaq yenə də xahiş edirəm başqa ziyalılar, çoxsaylı qaxlı dostlarımız inciməsinlər, mən Qaxı sevməyən ən ali nümunəsini mərhum doktor Fərman Əhmədovun təmsilində görmüşdüm. Bu adam həkim idi, ancaq Qaxın tarixini alimlərdən az bilmirdi. Səatlarla oturub söhbət edərdik. Onun həkim olmasına baxmayaraq, rayonun tarixi, mədəni, dini abidələri haqqında bildikləri, xüsusən, sözlədikləri heyranəmiz idi.

Yadımdadır, bir dəfə onunla söhbət edəndə zaman qaxlıların təsəvvübeşliyindən

dən söhbət düşmüşdü və xahiş eləmişdi ki, mütləq rayonumuzda yaşayan başqa millətlərin də adını çəkim. Çünki onlar da Qaxı sevir və təsəvvübünü çəkirlər. Bu, böyük ürək sahibinin dediyi sözlərdir. Ruh şad olsun!

Qərək, ölkəmizdə elan olunmuş "Yaşıl dünya namına həmrəylik ili" hələ başa çatmadığına görə rayonun sosial-iqtisadi göstəricilərindən övvəl həmin istiqamətdə həyata keçirilən tədbirləri xatırlatmaq istəyirəm. Elə rayon rəhbəri də ilin doqquz ayının yekunlarına həsr olunmuş tədbirdə o məsələlər barədə geniş söz açıb. Belə ki, 2024-cü ilin yaz mövsümündə Qaxda 2736 ağac və 300 kol bitkisi əkilib. Həmin çətin payız mövsümündə rayon ərazisində keçən magistral avtomobil yollarının kənarlarında müxtəlif növ 6350 ədəd ağac ətəngi əkilib.

Günün tələblərinə cavab verən faktlardan biri də odur ki, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin (ETSN) təşəbbüsü ilə Qaxda 2 milli parkın, eləcə də, İllis Dövlət Təbii Qoruguna milli park statu-

Sahibkarlığın İnkişafı Fondu tərəfindən sahibkarlığın inkişafı və yeni iş yerlərinin yaradılması məqsədilə 93 sahibkara 2 milyon 242 min manat güzəştli kredit verilib. Eləcə də, rayonda bitkiçilik və heyvandarlıq məhsulları istehsalının dinamik artımının təmin olunması məqsədilə qarşıya qoyulmuş vəzifələrin icrası istiqamətində işlər davam etdirilir.

Sahibkarlardan söhbət düşmüşkən qeyd edək ki, iqtisadiyyatın xeyli hissəsini kənd təsərrüfatı təşkil edən Qaxda yola salmaqda olduğumuz ilin məhsulu üçün 3510 hektardan çox sahədə yazlıq bitkilər, o cümlədən 527 hektarda yonca, 308 hektar sahədə tərəvəz, 201 hektar sahədə vələmir, 133 hektar sahədə bostan, 293 hektar sahədə kartof, 1453 hektar sahədə dən qarğıdalı, (həmin göstəricinin 180 hektarı Aqrarop ərazisindədir) əkinə aparılmışdı. Məhsuldarlıq fermer və sahibkarların arzuladığı səviyyəyə çatıb. Ən yüksək göstəricini isə baramaçılar qazanıblar. Belə ki, 193 kümcüyə verilmiş 300 qutu tut ipəkqudu toxumundan 9 tona yaxın barama istehsal olunub.

Həmin tədbirlərin əksəriyyətində rayon rəhbərliyi də iştirak edib, biz jurnalistlər də. Daha çox üz tutulan, ziyarət edilən ünvan isə Şəhidlər xiyabanı olub.

Fikrimi həmin vətənpərvərlik tədbirlərindən biri – şəhid Asaf Ağayevin ad günü münasibətilə qələmə aldığım sətirlərlə təməmləmə istəyirəm. Doğrudur, 1990-cı ildən bəri bütün rayonlarımız kimi, Qax da çoxsaylı şəhidlər verib. Həmin şəhidlərdən ancaq Asafın adını çəkməyimiz də təsadüfi deyil. Çünki mən bu sətirləri qələmə aldığım gün – onun ad günü idi. Həm də Asaf 44 günlük müharibədə qəhrəmancasına döyüşüb, müharibə başa çatandan bir ay sonra Bakıda keçirilən Zəfər Paradında iştirak edib və həmin paradın bir həftə sonra Xocavənddə minaya düşərək şəhid olub.

Bu igid oğlanı təqdim edim, siz də tanıyın. Qax şəhərində anadan olub, 2012-ci ildə Cəmşid Naxçıvanski adına hərbi liseyi bitirib və Heydər Əliyev adına Azərbaycan Ali Hərbi Məktəbinə daxil olub. 2016-cı ildə təhsilini bitirərək Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin Xü-

işlərin təcrübəsidir.

Gənç sahibkar dostum Elmiz Zərifovla birlikdə "İçəri bazar"ı gəzirik. Mənə buranın tarixindən həvəslə danışır. Bildirir ki, görkəmli bəstəkar, ictimai xadim Müslüm Maqomayevin atası usta Məhəmməd kişinin dəmirçi emalatxanası 1880-ci ildə burada yerləşmişdi. 1902-ci ildə Qori seminariyasında təhsil alarkən Müslüm Maqomayevlə atasının vəsiyyətinə əsasən dahi bəstəkar Üzeyir Hacıbəyli ilə burada olmuşlar.

Qaxda çox filmlər çəkilib. Elmizə demədim ki, Arif Babayevin 1977-ci ildə lentə aldığı "Arxadan vurulan zərbə" filmi-

nin son səhnəsi məhz elə burada, emalatxananın yanında çəkilib. Bir də Elmizə yenə demədim ki, mən burada çox olmuşam və onun tarixi haqqında hər şey bilirəm. Öz oxucu sənə də demirəm ki, gəlib öz gözələrinlə gərsən. Çünki Qax möcüzələrini görmək üçün bu yerlərə gəlib özün baxmalısın.

... Mən Qaxdan ayrılanda üç ay sərbəşə dağların, dərələrin yaşıl örtüyünü xəzən sərəncasına çevirməklə "məşğul olan" payız öz ömrünü qısa təslim etmək məcburiyyətində idi. Köhnə dostum Soltan Camalovun dediyi kimi, fəsilələrin dəyişməsinin Qax üçün elə də bir fərqi yoxdur. Çünki bu rayonun istənilən fəslə, ayı, günü gözəldir. Bir azdan dağlara ağ yapıncı geyindirəcək qış isə daha maraqlı, nəğilvari olur. Elə bizi "yola salan" küləkdən də "qar iyi gəlirdi". Qoy yağsın. Qar bərkətdir...

İlqar HƏSƏNOV,
"Xalq qəzeti"nin bölgə müxbiri
Qax rayonu